

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана
Франка
Факультет міжнародних відносин



Кафедра міжнародно
го економічного аналізу і фінансів

Туниця Тарас

“СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ”

*(Методичні рекомендації
до вивчення курсу)*

Для студентів географічного факультету
спеціальності:

„Менеджмент організацій”

„Менеджмент туристичної індустрії”

„Менеджмент природоохоронної діяльності”

Львів – 2004

Туниця Тарас

**“СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ”**

*(Методичні рекомендації
до вивчення курсу)*

**Для студентів географічного факультету
спеціальності:
„Менеджмент організацій”
„Менеджмент туристичної індустрії”
„Менеджмент природоохоронної діяльності”**

Львів – 2004

До друку рекомендувала Вчена Рада факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка.

Протокол № 2 від 25 жовтня 2004 р.

Рецензент – професор кафедри економічної теорії ЛНУ імені Івана Франка **Степан Панчишин**

Тарас Туниця

Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Методичні рекомендації до вивчення курсу. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – 34 с. – (Серія: “Міжнародні економічні відносини”).

Для студентів спеціальності „Менеджмент організацій”, „Менеджмент туристичної індустрії”, „Менеджмент природоохоронної діяльності” географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Кафедра міжнародного економічного аналізу і фінансів,
кім.34, вул. Січових Стрільців 19, Львів 79000;
тел: 296-46-02

© ЛНУ ім. Івана Франка, 2004
© Туниця Т.Ю., 2004

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ”

1.1. Актуальність та значення курсу У даному курсі вивчаються тенденції розвитку світового господарства та закономірності міжнародних економічних відносин, історія економічної думки, розглядаються теорії міжнародної торгівлі, в тому числі сучасні теорії обміну товарами. Основу курсу складає аналіз проблем міжнародної торгівлі, валютно-фінансових відносин та економічних систем різних країн світу.

1.2. Об’єктом вивчення у даному курсі є: міжнародні економічні відносини між державами, рух товарів та факторів виробництва, сфери впливу інститутів міжнародних економічних відносин на світове господарство.

1.3. Предметом вивчення даного курсу є: класичні та неокласичні економічні теорії, закономірності розвитку міжнародних економічних відносин та світового господарства.

1.4. Метою вивчення даного курсу є: ознайомлення студентів з теоретичними концепціями міжнародних економічних відносин, визначення вигравів та програшів споживача, виробника та держави в цілому від міжнародної торгівлі, володіння інструментами аналізу економічної політики держави та світогосподарських зв’язків.

1.5. Методами вивчення курсу є:

- а) лекції;
- б) практичні заняття;
- в) самостійна робота з навчальною літературою та методичними матеріалами;
- г) самостійна робота з науковою літературою;
- д) пошук інформації в Інтернет.

1.6. Даний курс пов'язаний з іншими предметами, зокрема, такими курсами як:

- мікроекономіка;
- макроекономіка;
- міжнародні валютно-кредитні відносини.

1.7. Міжсесійний контроль. На 12 тижні передбачено письмовий колоквіум за першу половину курсу. За колоквіум виставляється оцінка.

Після вивчення курсу студенти складають іспит у письмовій формі. На іспиті оцінюють:

- а) рівень знань, виявлених при письмовій відповіді;
- б) оцінку за колоквіум, проведений в середині семестру;
- в) активність на семінарських заняттях.

1.8. Технічною базою для вивчення курсу повинен служити графопроектор для демонстрування прозірок та інші сучасні технічні засоби навчання.

1.9. Після вивчення курсу студенти повинні:

- а) знати класичні теорії міжнародних економічних відносин;
- б) вміти розв'язувати задачі;
- в) знати тенденції розвитку світових ринків;
- г) вміти аналізувати реальні економічні ситуації через призму економічних теорій.

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ “СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ”

2.1 ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Вступ до курсу. Предмет і завдання курсу.

(2 год.)

Актуальність, предмет, об'єкт та завдання курсу. Структура курсу. Загальна характеристика основної літератури.

Взаємозв'язок між міжнародними економічними відносинами, міжнародною політикою та міжнародною економікою. Сучасний світовий порядок. Основні інститути і сили впливу. Основні концепції та закономірності, які вивчає міжнародна економіка.

Національні інтереси та міжнародна торгівля. Цілі та інструменти зовнішньої економічної політики. Основні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Основні розділи навчального курсу.

Рекомендована література:

1. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
2. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І.Рогащ, О.І.Шнирков, М.А.Дудченко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

**Тема 2. Періодизація розвитку світового господарства.
Розвиток грошових відносин. (2 год.)**

Періодизація світового економічного розвитку за У.Ростоу, Ф.Ліст, Б.Гільдебранд, А.Тойнбі, К.Маркс та ін.

Розвиток грошових відносин. Поява та еволюція грошей. Згадки про золоті, срібні та мідні монети. Біметалізм. Видозміни паперових грошей в історичній ретроспективі. Електронні гроші та невидимі гроші.

Рекомендована література:

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 688 с.

2. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. - 4 вид., випр. і доп. – К.: Вікар, 2001. – 477 с.

Тема 3. Господарські форми економіки стародавнього світу. (2 год.)

Розвиток господарських відносин за доби кам'яного, бронзового та раннього залізного віку. Характер міжплемінного та міжобщинного товарообміну.

Економічний розвиток стародавніх цивілізацій, розвиток економічних відносин між ними. Особливості східного рабства. Античний період. Розвиток міжнародної торгівлі та валютно-кредитних відносин.

Рекомендована література:

1. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. - 4 вид., випр. і доп. – К.: Вікар, 2001. – 477 с.

Тема 4. Світове господарство в добу Середньовіччя.

(2 год.)

Характерні риси та періоди розвитку господарства Середньовіччя. Землеволодіння та сеньйоріально-селянські відносини.

Розвиток міжнародної торгівлі, кредитних, фінансових відносин. Класифікація ринків у середньовічній Європі. Товарна структура міжнародної торгівлі та валютно-грошові відносини в Київській Русі.

Рекомендована література:

1. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. - 4 вид., випр. і доп. – К.: Вікар, 2001. – 477 с.

Тема 5. Політика меркантилізму в мануфактурний період світової економіки (XV-XVIII ст.) (2 год.)

Причини виникнення меркантилізму. Принципи наукового світогляду меркантилістів. Представники меркантилізму. Ранній меркантилізм, пізній меркантилізм, неомеркантилізм. Теорія грошового балансу. Теорія торгового балансу. Джерела багатства держави при меркантилізмі. Критика меркантилізму та аргументи на захист політики меркантилізму: А.Сміт, Т.Ман, Д.Локк, Е.Гекшер. Кількісна теорія грошей. Торгові ринки, особливості розвитку міжнародної торгівлі у XV-XVIII ст.

Рекомендована література:

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 688 с.
2. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. - 4 вид., випр. і доп. – К.: Вікар, 2001. – 477 с.

Тема 6. Теорія вільної торгівлі Адама Сміта. Принцип абсолютних переваг у міжнародній торгівлі. (2 год.)

Основні постулати економічної системи А.Сміта. Короткий огляд наукової праці А.Сміта “Дослідження про природу та причини багатства народів”. Концепція вільної торгівлі. “Невидима рука”. Критика меркантилізму А.Смітом та його основні аргументи в захист.

Принцип абсолютної переваги в міжнародній торгівлі. Графічна та кількісна інтерпретація. Виявлення та обґрунтування основних чинників, які мають безпосередній вплив на приріст споживання.

Рекомендована література:

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 688 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.

Тема 7. Теорія порівняльних переваг Давіда Рікардо.

(2 год.)

Основні положення економічної системи Д.Рікардо. Теорія трудової вартості. Визначення заробітної плати робітників, рівня прибутку та ренти за системою Д.Рікардо. Теорія грошей.

Наукова праця Д.Рікардо “Про принципи політичної економії”. Вплив міжнародної торгівлі на багатство націй. Класифікація суспільних благ.

Закон порівняльної переваги Д.Рікардо, його графічна і кількісна інтерпретація. Визначення величини виграшу від розширення зовнішньої торгівлі.

Рекомендована література:

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 688 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.

Тема 8. Марксизм. Теорія економічного імперіалізму.

(2 год.)

Основні положення теорії додаткової вартості К.Маркса. Розрахунок норми доданої вартості та норми прибутку. Приклади та кількісна інтерпретація.

Теорія економічного імперіалізму В.Леніна. Політичний та економічний контроль метрополією колоній та країн, що розвиваються.

Рекомендована література:

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 688 с.

Тема 9. Сучасна теорія міжнародного обміну товарами.

(2 год.)

Неокласичний аналіз міжнародної торгівлі за кривими виробничих можливостей та байдужості через призму концепції порівняльних переваг. Теорія альтернативних витрат. Розрахунок граничної норми трансформації. Графічна інтерпретація за допомогою кривої трансформації виробничих потужностей.

Обґрунтування кривої байдужості. Побудова карти байдужості та суспільної кривої байдужості.

Неокласичний аналіз міжнародної торгівлі за законами попиту і пропозиції. Розрахунок величини виграшу та програшу споживачів, виробників та держави загалом. Виявлення наслідків для всього світового господарства в результаті встановлення торгівельних відносин.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
3. Савельев Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 10. Офертна крива та ілюстрація рівноваги в світовій торгівлі. Оптимум Парето. (2 год.)

Проблеми ціноутворення у міжнародній торгівлі. Використання офертної кривої для аналізу експортно-імпортних операцій. Побудова офертної кривої для двох країн, які торгують між собою. Виявлення міжнародних умов торгівлі. Рівновага в торгівлі між двома країнами Оптимум Парето. Вигоди та програші країн від міжнародної торгівлі. Аналіз факторів, які впливають на зміщення офертної кривої. Варіанти побудови офертних кривих.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
3. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 11. Теорема Гекшера-Оліна. (2 год.)

Дослідження впливу забезпеченості факторами виробництва на розвиток міжнародної торгівлі шведськими економістами Елі Гекшером та Бертілем Оліном. Вихідні припущення у моделі міжнародної торгівлі Гекшера-Оліна. Графічна інтерпретація теореми за допомогою кривих виробничих можливостей та байдужості. Теорема Гекшера-Оліна-Самуельсона про вирівнювання цін на фактори виробництва при міжнародній

торгівлі. Графічна інтерпретація та алгебраїчне доведення теореми.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
3. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 12. Парадокс Леонтьєва. Альтернативні концепції міжнародної торгівлі. (2 год.)

Дослідження В.Леонтьєва структури зовнішньої торгівлі США за методом „затрати-випуск”. Емпіричне тестування моделі Гекшера-Оліна. Парадокс Леонтьєва.

Пояснення парадоксу Леонтьєва. Асиметричність попиту. Мінливість факторомісткості товарів в залежності від цін на виробничі ресурси. Структура тарифів. Кваліфікаційний рівень робочої сили. Роль природних ресурсів. Теорема Гекшера-Оліна-Ванека. Пояснення Лермера. Оборотність факторної інтенсивності.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.

3. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

**Тема 13. Технологічний розрив і моделі виробничого циклу.
(2 год.)**

Науково-технічний прогрес і міжнародна торгівля. Поняття технологічної інновації, види інновацій. Модель технологічного розриву Познера. Модель виробничого циклу Вернона. Графічна інтерпретація поведінки країни-новатора та країни-імітатора.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

**Тема 14. Міжнародні монопольні об'єднання у світовій економіці.
(2 год.)**

Характеристика найпотужніших міжнародних монопольних об'єднань. Організація експортерів нафти (ОПЕС). Причини піднесення ОПЕС. Неокласичний аналіз функціонування монопольного об'єднання на світовому ринку. Оптимальне підвищення ціни для чистої монополії. Перспективи функціонування міжнародних картелів та причини їх розпаду з плином часу.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 15. Торгівельні обмеження – митні тарифи. Теорія структури тарифів. (2 год.)

Види митних тарифів, причини їх застосування державою. Графічна інтерпретація впливу митного тарифу на економіку держави, доходи споживачів і виробників. Сутність поняття ефективної тарифної ставки та номінальної тарифної ставки. Розрахунок норми ефективного тарифного захисту. Зміст концепції оптимального тарифу та відповідних заходів. Тарифні війни.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
3. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 16. Нетарифні торгові бар'єри у міжнародній економіці. (2 год.)

Можливі варіанти нетарифних торговельних обмежень міжнародної торгівлі. Поняття квоти. Графічна інтерпретація впливу квоти на економіку держави, доходи споживачів і виробників в умовах вільної конкуренції. Приклад експортних субсидій і компенсаційних мит. Порівняльний аналіз квоти і митного тарифу в умовах вільної конкуренції та монополізації. Варіанти розподілу ліцензій на імпорт. Дискримінація імпорту. Добровільні експортні обмеження.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
3. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 17. Сучасна теорія протекціонізму. Ціноутворення на світових ринках. Демпінг. (2 год.)

Ціноутворення на світових ринках. Помилкові та правдиві аргументи на користь протекціонізму. Поняття демпінгу. Види демпінгу. Графічна інтерпретація впливу демпінгу на міжнародну торгівлю та економіку держави. Кількісний аналіз. Запровадження антидемпінгових мит.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.

2. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 18. Теорія економічної інтеграції. Митні союзи.

(2 год.)

Класифікація типів міжнародної економічної інтеграції. Ріст та згортання міжнародної торгівлі в результаті приєднання до митного союзу. Наслідки входження країн в інтеграційні союзи. Статичні та динамічні ефекти росту добробуту внаслідок економічної інтеграції. Особливості функціонування ЄС, СНД, НАФТА та інших міждержавних економічних об'єднань. Перспективи України щодо вступу в ЄС.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
2. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 19. Інститути міжнародної торгівлі та розвитку.

(2 год.)

Міжнародна організація сприяння лібералізації торгівлі - Генеральна Угода з тарифів і торгівлі. Еволюція розвитку ГАТТ. Основні принципи ГАТТ. Багатосторонні торгові переговори – основні раунди переговорів та їх результати. Вигоди та можливі збитки країн від участі у Світовій Організації торгівлі. Переваги та негативні наслідки для України від її вступу в СОТ. Інші організації підтримки економічного розвитку при ООН.

Рекомендована література:

1. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
2. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.
3. Шреплер Х.-А. Международные организации: Справочник / Пер. с нем. С.Тюпаева. – М.: Международные отношения, 1995. – 320 с.

Тема 20. ВЕЗ та офшорні зони.

(2 год.)

Визначення поняття – спеціальна або вільна економічна зона (ВЕЗ). Історичні передумови формування вільних економічних зон. Функції ВЕЗ. Передумови створення ВЕЗ в Україні. Визначення понять – офшорний бізнес, офшорна зона, офшорна і оншорна компанія. Історія виникнення офшорного бізнесу. Податкове планування та фінансові операції в схемах. Державне регулювання та боротьба з відмиванням “брудних коштів”. Міжнародні та національні організації. Методи боротьби з відмиванням “брудних коштів”. Роль міжнародних організацій в боротьбі з відмиванням “брудних коштів”. ОЕСР, FATF.

Рекомендована література:

1. Сіваченко І., Кухарська Н., Левицький М. Вільні економічні зони. Навчальний посібник. – К.: Дакор; Алерта., 2001. – 480 с.
2. Апель А., Гунько.В., Соколов И. Обналичивание и оффшорный бизнес в схемах. – СПб.: Питер, 2002. – 192с.
3. Кабир Л.С. Организация офшорного бизнеса. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 144с.

Тема 21. Міжнародний потік капіталу. ТНК.

(2 год.)

Види іноземних інвестицій. Мотивації інвесторів для здійснення міжнародних портфельних інвестицій. Мотивація прямих закордонних інвестицій. Горизонтальна інтеграція. Вертикальна інтеграція. Графічна інтерпретація росту добробуту країни-інвестора та приймаючої сторони (реципієнта).

Основні принципи діяльності транснаціональних корпорацій. Види економічної інтеграції. Проблеми, які виникають у власній країні і в країні реципієнта від функціонування ТНК.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 22. Світові ринки сировини та напівфабрикатів.

(2 год.)

Міжнародний ринок відновлюваних та невідновлюваних природних ресурсів. Тенденції розвитку та проблеми торгівлі сировинними товарами. Основні тренди зміни цін на сировину. Світовий ринок сільськогосподарської продукції. Проблеми регулювання ринку генетично-модифікованої сільськогосподарської продукції та продукції із застосуванням гормональних стимуляторів росту. Система буферного запасу – графічна інтерпретація. Характеристика міжнародного ринку напівфабрикатів.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.
4. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І.Рогащ, О.І.Шнирков, М.А.Дудченко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

Тема 23. Міжнародний ринок високотехнологічних товарів та послуг. (2 год.)

Тенденції розвитку міжнародного ринку високотехнологічних товарів. Класифікація високотехнологічних галузей економіки.

Розвиток міжнародного ринку послуг. Основні показники та характер розвитку міжнародних туристичних послуг. Класифікація ринків транспортних послуг, фінансових, комунікаційних та ін.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.
4. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І.Рогащ, О.І.Шнирков, М.А.Дудченко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

Тема 24. Платіжний баланс. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі. (2 год.)

Основні статті платіжного балансу. Торговий баланс. Баланс поточних операцій. Баланс офіційних розрахунків. Принципи формування платіжного балансу. Поняття відкритої та закритої економіки, рівновага на ринку товарів. Валовий національний продукт: поняття та методи розрахунку. Визначення рівня національного доходу.

Виведення мультиплікатора зовнішньої торгівлі. Емпіричне визначення залежності країни від зовнішньої торгівлі. Міжнародне кредитування і криза заборгованості.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 25. Міжнародний ринок праці. (2 год.)

Основні етапи та потоки міжнародної міграції трудових ресурсів. Вплив міграції на ринок праці. Графічна інтерпретація вигод і збитків від міжнародної міграції робочої сили для країни-донора та країни-реципієнта. Проблеми росту безробіття в ЄС у зв'язку з розширенням Євросоюзу.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
4. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 26. Теорія сталого еколого-економічного розвитку та міжнародна торгівля. (2 год.)

Сутність концепції сталого розвитку. Проблеми переходу економіки держави на засади сталого розвитку. Екологічні норми розміщення галузей та міжнародна торгівля. Проблеми сталого соціально-економічного розвитку України.

Рекомендована література:

1. Звіт про світовий розвиток: Важке завдання розвитку / Пер. з англ. – 3-43 К: Абрис, 1994. – 270с.
2. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Данилишин Б., Дорогунцов С., Міщенко В., Коваль Я., Новоторов О., Паламарчук М. – К.: РВПС України, 1999. – 716с.
3. Програма дій “Порядок денний на ХХІ століття” / Переклад з англійської: ВГО “Україна. Порядок денний на ХХІ століття”. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360с.
4. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.

Тема 27. Економічне зростання та міжнародна торгівля. (2 год.)

Розширена модель міжнародної торгівлі. Переваги вільної торгівлі. Теорема Рибчинського. Графічна інтерпретація впливу темпів зростання на торгівлю: випадок малої країни. Ріст і торгівля: випадок великої країни – графічне зображення. Проблема розорюючого зростання економіки держави, графічна інтерпретація та кількісний аналіз.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 28. Світова валютна система.

(2 год.)

Періодизація світової валютної системи. Золотий стандарт. Еволюція та причини краху Бреттон-Вудської системи. Ямайська угода про визнання регульованої системи плаваючих валютних курсів. Встановлення європейської валютної системи. Види валютних курсів. Проблеми сучасних валютних курсів. Валютно-фінансові кризи. Основні принципи діяльності МВФ, Світового банку та інших фінансових інституцій.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.

2. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Тема 29. Валютні ринки і обмінні курси. (2 год.)

Функції валютних ринків. Визначення понять: спот і форвардні курси, хеджування, валютна спекуляція, арбітраж, валютний своп. Валютні ф'ючерси і опціони. Теорія валютних курсів. Процентний арбітраж та ефективність ринків іноземної валюти..

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
3. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.

Рекомендована література:

Тема 30. Зовнішньоекономічна політика розвинутих країн. (2 год.)

Структура зовнішньої торгівлі високорозвинених країн: США, Японії та ЄС. Економічна політика розвинутих країн стосовно країн, що розвиваються. Інструменти торгової політики високорозвинених країн, сфери їх застосування.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І.Рогащ, О.І.Шнирков, М.А.Дудченко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

Тема 31. Зовнішньоекономічна політика країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою. (2 год.)

Особливості економічного розвитку країн, що розвиваються. Країни з перехідною економікою, основні тенденції трансформації. Порівняльний аналіз країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою – головні відмінності. Види економічної політики та реформи у країнах Центральної та Східної Європи.

Рекомендована література:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І.Рогащ, О.І.Шнирков, М.А.Дудченко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

Тема 32. Зовнішньоекономічна політика України.

(2 год.)

Основні етапи розвитку зовнішньоекономічної політики України. Еволюція митної політики. Виявлення помилкових заходів щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. Аналіз платіжного балансу України. Перспективи вступу України в СОТ та інтеграції з економічними структурами ЄС.

Рекомендована література:

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс, 2003. – 1008 с.
2. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
3. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І.Рогащ, О.І.Шнирков, М.А.Дудченко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

2.2 ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Періодизація світового економічного розвитку. Сучасний світовий порядок та міжнародні економічні відносини. (2 год.)

Взаємозв'язок між міжнародними економічними відносинами, міжнародною політикою та міжнародною економікою. Сучасний світовий порядок. Основні інститути і сили впливу.

Періодизація світового економічного розвитку
Розвиток грошових відносин. Поява та еволюція грошей.

Тема 2. Господарські форми економіки стародавнього світу та в добу Середньовіччя (2 год.)

Економічний розвиток стародавніх цивілізацій. Розвиток міжнародної торгівлі.

Господарство в добу Середньовіччя. Розвиток міжнародної торгівлі та валютно-кредитних відносин.

Тема 3. Меркантилізм. А.Сміт – принцип абсолютних переваг. (2 год.)

Принципи наукового світогляду меркантилістів. Періоди меркантилізму.

Теорія вільної торгівлі А.Сміта. Принцип абсолютних переваг у міжнародній торгівлі.

Розв'язування задач на принцип абсолютних переваг.

Тема 4. Вчення К.Маркса. Теорія порівняльних переваг Д.Рікардо. (2 год.)

Основні положення економічної системи Д.Рікардо. Закон порівняльної переваги.

К.Маркс (Марксизм). Теорія економічного імперіалізму.

Розв'язування задач на принцип порівняльних переваг.

Тема 5. Сучасна теорія міжнародного обміну товарами. Побудова офертної кривої. (2 год.)

Неокласичний аналіз міжнародної торгівлі за кривими виробничих можливостей та байдужості. Неокласичний аналіз міжнародної торгівлі за законами попиту і пропозиції.

Офертна крива та ілюстрація рівноваги у світовій торгівлі.

Розв'язування задач.

Тема 6. Теорема Гекшера-Оліна. Парадокс Леонтьєва. (2 год.)

Теорема Гекшера-Оліна. Теорема про вирівнювання цін на фактори виробництва при міжнародній торгівлі.

Парадокс Леонт'єва та його пояснення.

Розв'язування задач.

Тема 7. Технологічний розрив і моделі технологічного циклу. Міжнародні монопольні об'єднання у світовій економіці. (2 год.)

Модель технологічного розриву Познера. Модель виробничого циклу Вернона.

Неокласичний аналіз функціонування монопольного об'єднання на світовому ринку.

Розв'язування задач на визначення оптимального підвищення ціни для чистої монополії.

Тема 8. Теорія митних тарифів. Нетарифні торгові бар'єри у міжнародній економіці. (2 год.)

Графічне зображення впливу митного тарифу на економіку держави, доходи споживачів і виробників.

Графічна інтерпретація впливу квоти на економіку держави, доходи споживачів і виробників в умовах вільної конкуренції.

Розв'язування задач.

Тема 9. Сучасна теорія протекціонізму. Демпінг. Теорія економічної інтеграції. (2 год.)

Сучасна теорія протекціонізму. Демпінг. Графічне зображення впливу демпінгу на міжнародну торгівлю та економіку держави.

Графічне зображення росту та згортання міжнародної торгівлі в результаті приєднання до митного союзу.

Розв'язування задач.

Тема 10. Інститути міжнародної торгівлі. ВЕЗ та офшорні зони. (2 год.)

Еволюція розвитку та основні принципи ГАТТ. Світова Організація торгівлі. Інші організації підтримки економічного розвитку при ООН.

Вільні економічні зони. Офшорні зони. Основні функції та передумови створення.

Розв'язування задач.

Тема 11. Міжнародний потік капіталу. Світові ринки сировини, напівфабрикатів, високотехнологічних товарів та послуг. (2 год.)

Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Графічне зображення росту добробуту країни-інвестора та приймаючої сторони.

Світові ринки сировини і напівфабрикатів.

Міжнародні ринки високотехнологічних товарів і послуг.

Тема 12. Платіжний баланс. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі. Міжнародний ринок праці. (2 год.)

Основні статті платіжного балансу. Принципи формування платіжного балансу.

Виведення мультиплікатора зовнішньої торгівлі.

Графічна інтерпретація вигод та збитків від міжнародної міграції робочої сили.

Тема 13. Письмовий колоквиум (2 год.)

Тема 14. Теорія сталого розвитку. Економічне зростання та міжнародна торгівля. (2 год.)

Основні положення концепції сталого розвитку.

Розширена модель міжнародної торгівлі. Вплив темпів зростання на торгівлю: випадок малої та великої країни.

Проблема розорюючого зростання економіки держави.

Тема 15. Світова валютна система. Валютні ринки і обмінні курси. (2 год.)

Періодизація світової валютної системи. Основні принципи діяльності МВФ, Світового банку та інших фінансових інституцій.

Види валютних курсів. Теорія валютних курсів. Процентний арбітраж та ефективність ринків іноземної валюти.

Розв'язування задач.

Тема 16. Основні принципи формування зовнішньоекономічної політики у різних країнах світу. (2 год.)

Зовнішньоекономічна політика розвинених країн.

Зовнішньоекономічна політика країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою.

Зовнішньоекономічна політика України.

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

На навчальна, наукова та методична література для вивчення курсу “Світове господарство і міжнародні економічні відносини” є у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка, бібліотеці факультету міжнародних відносин, у Науковій бібліотеці НАН України імені В.Стефаніка.

Методичну літературу рекомендуємо придбати студентам самостійно, оскільки вона буде потрібна студентам під час підготовки до практичних занять упродовж усього навчання.

1.1 ОСНОВНА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 688 с.
2. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
3. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / Пер. с англ. – М.: Издательская группа «Прогрес» Универс, 1992. – 515 с.
4. Рут Ф, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
5. Савельев Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник /За ред. О.А.Устенка. – Т.: Економ. думка, 2001. – 504 с.
6. Сальваторе Д. Международная Экономика / Пер. с англ. – М.: ИВЭСУ Риа «ПК», 1998. – 714 с.
7. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І.Рогащ, О.І.Шнирков, М.А.Дудченко та ін. – К.: Либідь, 2000. – 582 с.

2.2. ДОДАТКОВА НАВЧАЛЬНА ТА НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Апель А., Гунько.В., Соколов И. Обналичивание и оффшорный бизнес в схемах. – СПб.: Питер, 2002. – 192с.
2. Балабанов И. Балабанов А. Внешнеэкономические связи: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 512 с.
3. Бирковский Д. Применение оффшорных компаний в Украине. – Харьков: Веста: Издательство «Ранок», 2002. – 272 с.
4. Геєць В., Кваснюк Б. Економіка України: моделі реформування, зміна структури та прогноз розвитку. – К.: Інститут державного управління і самоврядування при Кабінеті Міністрів України, 1993. – 119 с.

5. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку / Пер. з англ.. А.Олійник, Р.Ткачук. – К.: Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2001. – 856 с.
6. Долан Є., Кемпбелл К., Кемпбелл Р. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. – Москва-Ленинград, 1991. – 446с.,
7. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс, 2003. – 1008 с.
8. Звіт про світовий розвиток: Важке завдання розвитку / Пер. з англ. – 3-43 К: Абрис, 1994. – 270с.
9. Кабир Л.С. Организация офшорного бизнеса. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 144с.
10. Кравченко Ю. Рынок ценных бумаг в вопросах и ответах / Учебное пособие. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. -528 с.
11. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія України і світу: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. - 4 вид., випр. і доп. – К.: Вікар, 2001. – 477 с.
12. Макконнел К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика / Пер. с англ. 11-го изд. – К.: Хагар-Демос, 1993. – 785 с.
13. Манків Г. Макроекономіка / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 588 с.
14. Манків, Грегори Н. Макроекономіка / Пер. з англ.; Наук. ред. пер. С.Панчишина. – К.: Основи, 2000. – 588 с.
15. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси / пер. з англ.. В.Овсієнка та В.Мусієнка; - К.: Основи, 1993. – 383 с.
16. Осауленко О.Г. Сталий соціально-економічний розвиток: моделювання та управління / Монографія. – К.: 2000. – 176 с.
17. Петрашко Л. Валютні операції: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 204 с.
18. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Данилишин Б., Дорогунцов С., Міщенко В., Коваль Я.,

- Новоторов О., Паламарчук М. – К.: РВПС України, 1999. – 716с.
19. Програма дій “Порядок денний на ХХІ століття” / Переклад з англійської: ВГО “Україна. Порядок денний на ХХІ століття”. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360с.
 20. Сіваченко І., Кухарська Н., Левицький М. Вільні економічні зони. Навчальний посібник. – К.: Дакор; Алерта., 2001. – 480 с.
 21. Ушаков Д. Офшорные зоны в практике российских налогоплательщиков. – М.: Юристь, 2002. - 496 с
 22. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика: Пер. с англ. со 2-го изд. – М.: «Дело ЛТД», 1993. – 864 с.
 23. Чернявский С.П. Международный офшорный бизнес и банки. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 144с.
 24. Шреплер Х.-А. Международные организации: Справочник / Пер. с нем. С.Тюпаева. – М.: Международные отношения, 1995. – 320 с.

Навчально – методичне видання
Серія „Міжнародні економічні відносини”

Тарас Туниця

**Світове господарство
і міжнародні економічні відносини.**

Методичні рекомендації до вивчення курсу.
Для студентів спеціальності „Менеджмент організацій”,
„Менеджмент туристичної індустрії”, „Менеджмент
природоохоронної діяльності”

Підписано до друку 25.10.2004. Формат 60x80/16. Папір друк. №2.
Друк офсет. Умовн.- друк.арк. 1,0. Обл.- вид.арк. 1,0. Наклад 100 прим. Зам.

Надруковано на факультеті міжнародних відносин
Львівського національного університету імені Івана Франка
79000 м.Львів, вул. Січових Стрільців, 19